

Utbildningsutskottets yttrande 2023/24:UbU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

---

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2023 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 9 november 2023 yttra sig över de iakttagelser som gjorts i en promemoria som upprättats inom konstitutionsutskottet om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott eller i kammaren, under tiden den 1 januari–31 december 2022. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas i uppföljningen.

Utbildningsutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor och iakttagelser.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Konstitutionsutskottet beslutade den 14 september 2023 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 9 november 2023 yttra sig över de iakttagelser som gjorts i en promemoria som upprättats inom konstitutionsutskottet om uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott eller i kammaren, under tiden den 1 januari–31 december 2022. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas i uppföljningen. Subsidiaritetsprövningar som inleddes under hösten 2022 men avslutades först under våren 2023 ingår inte utan tas i stället upp vid nästa uppföljning.

Utbildningsutskottet subsidiaritetsprövade ett utkast under 2022 om förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett Europaår för kompetens 2023 (COM(2022) 526).

Bakgrund

Subsidiaritetsprövning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till en av unionens lagstiftningsakter strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska därutöver enligt 7 kap. 8 § andra stycket RO följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Utskottet meddelar kammaren sina iakttagelser genom ett betänkande (KU5).

Konstitutionsutskottets promemoria

Konstitutionsutskottet har i en promemoria daterad den 12 september 2023 redogjort för de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2022. Av promemorian framgår att utbildningsutskottet prövade ett utkast under 2022 om förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ett Europaår för kompetens 2023 (COM(2022) 526). Utskottet ansåg att utkastet inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett protokollsutdrag. Konstitutionsutskottet har i uppföljningen av 2022 års subsidiaritetsprövningar beslutat att efterfråga övriga utskotts eventuella kommentarer till och bedömningar av de iakttagelser som översänts till utskotten i den nämnda promemorian. Konstitutionsutskottet önskar särskilt följande kommentarer och bedömningar från övriga utskott:

1. En kommentar till det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördragets ikraftträdande, särskilt när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat.
2. En samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
3. En kommentar till hur utskottets möjlighet att genomföra subsidiaritetsprövningar påverkats i de fall där kommissionen i utkasten till lagstiftningsakter angett att det finns skäl att göra ett undantag från den tidsfrist på åtta veckor som avses i artikel 4 i protokoll nr 1.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. Kommentarer om i vilken utsträckning utskottet använder sig av Iplex (Interparliamentary EU information exchange) och kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner eller om utskottet haft några kontakter med sina motsvarigheter i andra nationella parlament för inhämtande och utlämnande av information.
6. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla att EU-samarbete inom utbildningsutskottets beredningsområde till stor del bedrivs på andra sätt än genom lagstiftning, vilket i sin tur återspeglas i antalet ärenden som utbildningsutskottet bereder. Inom politikområdet utbildning har EU endast befogenhet att stödja, samordna eller komplettera medlemsstaternas åtgärder, enligt artiklarna 165 och 166 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Inom politikområdet forskning och teknisk utveckling samt rymden har EU s.k. delad befogenhet, dvs. befogenhet att vidta åtgärder under förutsättning att det inte hindrar medlemsstaterna från att utöva sina befogenheter, se artiklarna 179–190 i EUF-fördraget.

Utbildningsutskottet redovisar nedan sina kommentarer och bedömningar under ett antal underrubriker som motsvarar konstitutionsutskottets frågor.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördragets ikraftträdande, särskilt när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009–31 december 2022 har utbildningsutskottet subsidiaritetsprövat 27 utkast till lagstiftningsakter, varav det första prövades 2011. Elva av utkasten gällde forskning och teknisk utveckling och åtta gällde industripolitik. Därutöver gällde fem utkast utbildning. Tre utkast rörde rymdpolitik. Två utkast gällde fri rörlighet för arbetstagare och lika många gällde etableringsrätt. Ytterligare två utkast gällde fri rörlighet för tjänster. Därutöver grundade sig två utkast på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Två utkast gällde sysselsättning. Vissa av utkasten under perioden berörde flera politikområden. Utbildningsutskottet har inte lämnat några motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

En samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av EU-förslag som subsidiaritetsprövats, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Mot bakgrund av utskottets förhållandevis få subsidiaritetsärenden som samtidigt är fördelade på ett relativt stort antal politikområden (se konstitutionsutskottets promemoria) varav ett politikområde – utbildning – inte får harmoniseras, kan utskottet inte dra några mer övergripande slutsatser på det sätt som efterfrågas i punkt 2.

Utskottets möjlighet att genomföra subsidiaritetsprövningar i de fall där kommissionen i utkasten till lagstiftningsakter angett att det finns skäl att göra ett undantag från den tidsfrist på åtta veckor som avses i artikel 4 i protokoll nr 1

I den lagstiftningsakt som utskottet subsidiaritetsprövade under 2022 angavs inte något sådant skäl.

Kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

Kommissionen har varit förslagsställare i det ärende som utskottet prövade 2022, liksom i samtliga ärenden som utskottet prövat sedan 2011. Utskottet har inte behandlat något utkast där kommissionens motivering i subsidiaritetsfrågan saknats.

I det förslag till lagstiftningsakt som utskottet subsidiaritetsprövade under 2022 bedömer utskottet att kommissionen lämnade en tillfredsställande motivering när det gäller subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har tidigare efterfrågat mer utvecklade motiveringar från kommissionen till varför förslagen är förenliga med subsidiaritetsprincipen (se yttr. 2013/14:UbU1y s. 4, 2014/15:UbU1y s. 5 samt 2015/16:UbU2y s. 6). Utskottet bedömer att kommissionens motiveringar har blivit tydligare sedan dess, men de kan förbättras ytterligare.

I vilken utsträckning utskottet inhämtar information från Ipex, riksdagens representant vid EU:s institutioner eller motsvarigheter i andra nationella parlament

När utskottet genomförde en subsidiaritetsprövning uppföljningsåret 2022 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkastet till lagstiftningsakt från webbplatsen Ipex (Interparliamentary EU information exchange). Utskottet fann informationen på webbsidan av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkastet och har därmed, som även påpekats i tidigare års yttranden, intrycket av att informationen som finns tillgänglig via webbplatsen är begränsad (senast i yttr. 2022/23:UbU1y s. 4). Den löpande rapporteringen från riksdagens representant vid EU:s institutioner utgör ett värdefullt kunskapsunderlag. Representanten kontaktas i övrigt när det bedöms relevant. Vidare tar utskottet del av yttranden från andra nationella parlament när dessa delges riksdagen och utbildningsutskottet. Utskottet har hittills inte sett något behov av att hämta in information från andra nationella parlament.

Övriga kommentarer

Utskottets uppfattning är liksom tidigare att behandlingen av subsidiaritetsärenden i huvudsak fungerat väl (senast i yttr. 2022/23:UbU1y).

Utskottet kan vidare konstatera att det är svårt att förutse kommande subsidiaritetsärenden, vilket utskottet tidigare också kommenterat (yttr. 2020/21:UbU2y s. 5). Det saknas detaljerad information om kommissionens planering för nya lagstiftningsutkast och om när åttaveckorsfristen för subsidiaritetskontrollen av dem kommer att inledas. Utskottets vill därför återigen framföra att tidigare och mer detaljerad information från kommissionen om dess planering för enskilda initiativ skulle förbättra möjligheten till planering av arbetet med subsidiaritetsärenden.

Stockholm den 7 november 2023

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Linus Sköld (S), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Noria Manouchi (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Niklas Sigvardsson (S), Johanna Rantsi (M) och Nadja Awad (V).